

ZVĚST JANOVA EVANGELIA

Janovo evangelium (J), stejně jako ostatní tři novozákonní evangelia, je „dobrou zprávou“ o příchodu a nástupu nového krále, skutečného a legitimního Pána. J přitom nejen dosvědčuje, že Ježíš z Nazareta byl a je Kristus, Syn Boží, jak to činí ostatní evangelia. Nýbrž také, jakoby z opačného konce, zvěstuje, že Boží tvůrčí Slovo a odvěká Boží Moudrost, tento „jednorozený Syn, který je v náručí Otcově“ se v Ježíši stal člověkem a přebýval mezi námi. Jan dosvědčuje, že Syn Boží přišel co člověk do svého světa, aby mu přinesl světlo, život a spásu. Svět ho sice nepřijal; ty však, kteří ho s vírou přijali, učinil Božími dětmi.

JANOVO EVANGELIUM A SYNOPTICI

Tradičně se má za to, že čtvrté evangelium napsal staříčkový Jan, jeden z Dvanácti, kolem roku 90 n. l. v maloasijském Efezu (srov. J 19,35; 21,20.24a). V J ovšem autor jednoznačně identifikován není a o učedníku Janovi se jmenovitě nemluví vůbec. V odborné diskusi se objevují různé autorské hypotézy (autorem či redaktorem je jiný z učedníků, jiný Jan, Lazar). Podobně vznik evangelia bývá někdy datován do pozdějších, nebo i dřívějších desetiletí. Je každopádně zřejmé, že s autorem za čtvrtým evangeliem stojí celá komunita, křesťanská obec, jež svědectví garantuje a skrze evangelium pastoračně a misijně promlouvá (J 1,16.18; 21,24b): Kvůli zvláštnostem janovské slovní zásoby a teologické koncepce se v historickém bádání mělo za to, že šlo o nežidovskou skupinu ovlivněnou helénskou či gnostickou tradicí, resp. o skupinu k těmto tradicím promlouvající. Podle současných badatelů za J stojí spíše *židovské kruhy*, ideově nějak blízké kumránským esénům či jiným židovským proudům. Farizeové nebo saduceové zdaleka nepředstavují *jedinou* či „normální“ podobu židovstva na přelomu letopočtu: vedle sebe tehdy existovalo *mnoho různých* soupeřících proudů či způsobů, jak „býti Židem“, přičemž J očividně reprezentuje jeden z nich.

Jaký vztah má Janovo evangelium k ostatním evangeliím, tzv. synoptikům? Všechna evangelia jsou nesena stejným zájmem: zvěstovat Ježíše co Pána a Krista. Všechna vypráví o počátcích jeho služby, o jejím průběhu a obzvlášť podrobně o jeho utrpení. Všechna jsou také protkána přímými i skrytými odkazy na Písma Izraele, náš Starý zákon. Zdá se, že J na ostatní tři evangelia navazuje, resp. že předpokládá znalost buď přímo synoptiků, nebo alespoň základních faktů Ježíšova příběhu (J 1,40.42; 2,22; 3,24 aj.). Tak lze vysvětlit např. mlčení čtvrtého evangelia o místě Ježíšova původu (J 2,46; 7,27.40-52). Cca 80 % obsahu J je však bez paralel jinde (J 2,1nn; 3,1nn; 4,1nn; 11,1nn aj.). J se od synoptiků liší i v dalších ohledech: Zatímco synoptici zachycují službu Pána Ježíše ve třech velkých oddílech vymezených zeměpisně – služba v Galileji, cesta do Jeruzaléma, utrpení v Jeruzalémě -, ve čtvrtém evangeliu Ježíš mezi domovskou Galileou a nepřátelským Jeruzalémem přechází tam a zpět několikrát; právě na základě tohoto Janova svědectví se má za to, že Ježíšova veřejná služba trvala tři roky. Dále, zatímco Mt, Mk a L Ježíšovo „mesiášské tajemství“ odhalují postupně a decentně – jako by řešili hádanku, kdo vlastně Ježíš je (srov. Mt 16,16.20; 26,63n); Jan Ježíšovu identitu otevřeně dosvědčuje hned od prvních vět – jako by nešlo o „tajemství“, nýbrž o *očividný* předpoklad (J 1,1.14; 1,45.49 aj.). Zatímco ostatní evangelisté popisují Ježíše jako Žida mezi Židy, člověka, který mluvil jazykem farizeů a zákoníků a řešil společné otázky (Mt 1,1; 19,1nn aj.); Janův Ježíš vystupuje spíše jako „nebešťan“, posel shůry, jehož ústředním tématem je jeho vlastní totožnost – neboť ta rozhoduje o všem (J 3,11nn aj.): Ježíšova identita má v jeho zvěstování u J snad tu výsadní pozici, jakou v Ježíšově kázání u synoptiků zabírá Boží království. Třebaže je J výrazně „teologickým“ evangeliem, obsahuje zároveň celou řadu faktografických detailů a podle některých badatelů se o historii a realie zajímá dokonce více než synoptici. Vzhledem k těmto a dalším rozdílům mezi J na

jedné a Mt, Mk a L na druhé straně se lze ptát, zda v J slyšíme Ježíšova *vlastní* slova – a pokud ano, proč je necitují i ostatní evangelisté -, či zda v J promlouvá Božím Duchem vedená a desetiletými následování vyzrálá „*vzpomínka*“ Ježíšova učedníka, vzpomínka, o níž J ostatně opakovaně mluví (J 14,26; 2,22; 16,4 atp.).

ZVLÁŠTNOSTI JANOVA EVANGELIA

Vedle zvláštností vyplývajících ze srovnání se synoptickými evangelii, je nutno připomenout roli, jakou v J hrají Ježíšovy rozhovory, přátelské i konfliktní, jednak s jednotlivci, muži i *ženami*, učenými i neučenými, jednak se zástupy (J 3,1nn; 4,1nn; 6,22nn; 8,31nn aj.). Pro svědectví J jsou zásadní promluvy k učedníkům v druhé polovině knihy (J 13-17). Hlavním ohniskem těchto rozhovorů a promluv je právě Ježíšova totožnost. Kdo je, vyhláší Ježíš rovněž v sedmi výročí začínajících slovy „*Já jsem*“ (J 6,35; 8,12; 10,7.11; 11,25; 14,6; 15,1) a v sedmi záračných znameních, resp. osmi, počítáme-li také zmrtnýchvstání (J 2,1nn; 4,46nn; 5,1nn; 6,1nn; 6,16-21; 11,1nn; 21,1nn); zázraky tak nejsou jen prostě „*nadpřirozené*“ činy ku pomoci lidem, nýbrž právě něco *znamení*: kdo je Ježíš.

Typická je janovská slovní zásoba. Mezi ústřední výrazy patří – namátkou - „*svědčit*“ (v NZ 77x, z toho jen v J 33x) a „*svědectví*“ (v NZ 37x, z toho v J 14x); „*věřit*“ (v NZ 246x, z toho jen v J 100x); „*poslat*“ a odvozeniny (v NZ 80x, v J 33x); „*oslat*“ (v NZ 62x, v J 23x) a „*sláva*“ (v NZ 168, v J 19x); „*pravda*“ (v NZ 110x, v J 25x) a „*pravdivý*“ (v NZ 25x, v J 13x); „*sestoupit*“ (v NZ 80x, v J 18x); dále také „*milovat*“ (v NZ 142x, v J 37x) a „*láska*“ (7x), „*život*“ (36x) a „*žit*“ (18x), „*znamení*“ (17x), „*příkázání*“ (10x), nebo spojení „*přichází hodina*“ (16x). Nápadné a pro Janovo svědectví podstatné jsou také protiklady „*světla*“ a „*tmy*“, „*pravdy*“ a „*lži*“, „*nebe*“ a „*země*“, „*shůry*“ a „*zdola*“, Otce, resp. Ježíše či jeho učedníků a „*světa*“ atp.

„Janovo evangelium se na první pohled zdá jednoduché a jasné. Jakmile se však do něj pozorně začteme, zjistíme, že se v něm ukrývá mnohem víc, než jsme se domnívali.“ (S. M. Lewis) Takto zdánlivě přímočarý je právě i Janův slovník: Některé pojmy mají záměrně naráz vícero významů: např. spojení „*narodit se znovu*“ (J 3,3) můžeme přeložit i jako „*narodit se shůry*“ (J 3,5.12n); slovo „*vyvýšit*“ či „*oslat*“ (J 3,14; 12,32n; 12,15; 13,31n; 17,1.5) označuje paradoxně jak smrt na kříži, tak výstup na nebesa (J 3,13; 12,41) aj. Ovšem nejen pojmy, ale i příběhy „*existují*“ zároveň jakoby na více rovinách, na rovině zřejmého dění a na rovině hlubšího významu: Podle některých badatelů odkazují např. Ježíšovy zázraky a činy ke svátostem křtu a večeře Páně, v J jinak nezmiňovaných. Domněnce, že J sleduje i tyto „*liturgické*“ cíle, nahrává fakt, že důležité události janovského příběhu se odehrávají v souvislosti s židovskými svátky (J 2,13; 5,1; 6,4; 7,1.37; 10,55; 12,12; 13,1) a o sabatu (J 5,10; 7,21-23; 9,13.15). S touto „*neostrotí a mnohoznačností*“ (J. B. Souček) souvisí strategie J osvětlovat jednou řečeného pomocí opakování: výroky a motivy se objevují znovu, v nových souvislostech (srov. J 3,1-21 a 3,31-36 atp.). Jan své téma nerozvíjí postupně, krok za krokem, nýbrž cyklicky, spirálovitě; nevyvozuje, nýbrž spíše opakováním prohlubuje. Tomu odpovídá motiv nepochopení a rozpomínání – lidé často nerozumí, co Ježíš říká, a porozumí tomu až dodatečně (1,31; 2,22; 3,4.9; 4,10n; 7,12n; 11,16; 13,36; 20,9). Je to právě Duch svatý darovaný na základě Ježíšovy smrti a vzkříšení, kdo věřící upomíná na Kristova slova a uvádí je do jejich pravdy (14,26; 16,13n).

Postavení a role „*Židů*“ v J a jeho nápadně distancované vyjadřování o „*židovských*“ zvycích, svátcích apod., je rovněž diskutovanou otázkou (J 1,19; 2,18; 5,10; 8,31 aj.). Třebaže se někdy konkretizují ve „*farizejích*“ a „*velekněžích*“ (J 1,24; 4,1; 7,32.45; 9,13; 11,47.57; aj.), kteří společně reprezentují veleradu, bývají Ježíšovi protivníci v J označováni paušálně jako „*Židé*“ (J 1,19; 2,18; 5,10.15n.18; 7,1; 9,22 aj.). Je snad tedy čtvrté evangelium antisemitské, příp. antijudaistické, jak tvrdí jeho kritici? Přímočaré a bohužel rozšířené vnímání, teologické i lidové, v janovských „*Židech*“ vidávalo negativně

a s děsivými následky právě *všechny* Židy, bez ohledu na národnost a „náboženskou příslušnost“ apoštolů, a nota bene Ježíše samého, kteří také byli Židy! Někteří badatelé proto navrhuji spatřovat v „Židech“ čtvrtého evangelia pouze jeruzalémské autority (J 7,13; 9,22). Jiní v nich rozpoznávají obyvatele Judeje, odlišené tak od Galilejců a Samařanů. Další dochází k závěru, že výraz „Židé“ označuje (z hlediska vyprávěných událostí: *budoucí*) odpůrce janovské obce, tedy ty skupiny (pozdější rabíny), jejichž kořeny sice sahají před rok 70, kdy byl zničen jeruzalémský chrám, jednoznačně vůdčí úlohu v židovstvu si však vydobyli právě až po této národní katastrofě a vymezili se přitom mj. právě i proti židovským následovníkům Mesiáše Ježíše. Ať tak či onak, nutno říci, že v J nejde o odsudek *celého* národa, navíc národa *vlastního*! „Spása je ze Židů“, říká Kristus v J 4 (v22), i židovská Písma (náš SZ) o něm svědčí. Stejně tak janovští „Židé“ nefigurují jako prototyp *jakéhokoli* nevěřícího, ani jako symbol „zákonické“ náboženskosti v srdci zbožného člověka (příslověčný „žid v nás“): takové paušalizování jednak neodpovídá sz. a nz. faktům a učení, jednak je v rozporu s biblickým étosem. V J coby evangelia *specificky židovském* jde spíše o „rodinný střet“ uvnitř Izraele, střet o pravou podstatu Božího lidu, střet o to, kým je Žid Ježíš.

TEOLOGIE JANOVA EVANGELIA

Vedle zmíněných typických rysů a vypravěčských strategií je potřeba doplnit, či spíše z jiného úhlu znovu připomenout, některé podstatné aspekty janovské teologie. J je především očitým svědectvím o vtělení Božího Syna v člověku Ježíši, svědectvím probouzejícím a posilujícím spásnou víru (J 20,30n). Svědkem je Jan a s ním jeho komunita (J 1,16.18; 19,35; 21,24n), Jan Křtitel (J 1,6-8.15.19nn; 3,25nn; 5,33nn) a také sám Pán Ježíš a jeho skutky (J 1,18; 3,11n.31nn; 5,31nn; 14,11 aj.). O Synu svědčí Otec a Duch svatý; a ke svědectví jsou povoláni učedníci (J 5,37; 15,26; 15,27 aj.).

Obsahem svědectví je, jak už bylo řečeno, Ježíšova totožnost a spásný význam jeho příchodu, smrti a vzkříšení. Kdo je Ježíš; resp. kdo že se to v Ježíši „stal tělem“ (J 1,14)? Boží „slovo“ (J 1,1.14), „Syn Boží“ (J 1,14.18; 3,35n; 5,17nn aj.), „Syn člověka“ (J 1,51; 3,13n; 5,27; 6,62 atd.), „Mesiáš“ či „Kristus“, „král Izraele“ (J 1,17.49; 4,25; 18,33nn), „Spasitel světa“ (J 4,42), „Pán“ a „Bůh“ (J 20,28). Společným jmenovatelem těchto titulů je právě člověk Ježíš, takový, jaký byl, jak ho evangelia líčí. Ačkoli se tedy obsah jednotlivých titulů překrývá a zřejmě mezi nimi nelze narýsovat přísné hranice, každý z nich má přece jen vlastní odstín, své sz. a také mimobiblické asociace. V židovstvu, jak ho můžeme poznávat ze spisů období Druhého chrámu (od 5. stol. př. Kr. do 1. stol. po Kr.), existovalo vícero soupeřících „kristologií“, předkřesťanských představ o mesiášských, spasitelských, královských, prostřednických postavách - a lidé je na Ježíše aplikovali. On je integroval a svou službou a zvl. křížem přetavil: Ježíš tím vším *je*, a přece *není*: je tím vším *po svém*! Titul „Mesiáš“ či „Kristus“ (pomazaný) tedy odkazuje především ke sz. davidovskému království - Ježíš je král Izraele (J 19,19; 9,22; 11,27). Označení „Syn Boží“, jež i u J s titulem „Kristus“ někdy splývá, odkazuje k intimní náklonnosti mezi Otcem a Ježíšem, k Ježíšově poslušnosti a naprosté odevzdanosti Otcově vůli: „Synem“ je Ježíš právě ve vztahu k Otcovi, právě svým vztahem k Otcovi (J 1,18; 5,19nn; 10,30). Podobnou funkci mají výrazy Boží „slovo“ (J 1,1n) a „Bůh“ (J 20,28): Ježíš dělá to, co dělá Otec, resp. Otec jedná skrze Ježíše; Syn je jakoby „agentem“, slyšitelným poslem, viditelnou tváří neviditelného Boha (J 1,18). „Syn člověka“ mohl v hebrejštině či aramejštině označovat prostě člověka, „lidského syna“ (srov. Ez 2,1 aj.), v evangeliích však navazuje spíše na tajemnou nebeskou postavu ze sz. a židovské apokalyptiky, archetypálního Člověka (srov. Da 7,13n; Mt 26,64 aj.). V J je spojen jednak s výkonem Božího soudu (J 5,27), jednak s motivem sestupu Prostředníka do světa a jeho opětovného výstupu k Otcovi skrze kříž (J 1,51; 3,13n; 6,27.62 aj.).

Výrazným rysem Ježíšovy identity je v J, jak už vícekrát naznačeno, vztah - *láska*: Otec miluje svět (J 3,16), proto na svět posílá svého Syna, kterého miloval již před stvořením světa, a tak mu vše dal do

rukou, a kterého miluje, ba zamiloval si nyní, protože se Syn za tento svět obětuje (J 3,35; 10,17; 15,9; 17,24.26). Ježíš zase miluje Otce, a proto ho poslouchá; miluje své přátele a učedníky, a proto za ně vydává svůj život (J 11,5; 13,1.23.34; 14,39; 15,9). A ke stejné sloužící a poslušné lásce je zve, ba lásku jim *přikazuje* (J 13,34; 14,15.21nn; 15,10.12.17). Cílem i východiskem, místem dávající a přijímající, toužící a velkodušné lásky je láskyplné *společenství* učedníků mezi sebou a tak účast na společenství, jež sdílí Otec se Synem v Duchu (J 14,23; 17,1nn). Podobnou dynamiku vykazuje v J motiv „poslání“: Otec posílá Syna na svět (J 4,34); Syn stejně tak posílá do světa učedníky (J 20,21); Otec i Syn posílají učedníkům Ducha svatého, aby je vedl a podporoval v jejich poslání (J 14,26; 15,26; 16,7): cílem je smířené společenství.

Duch svatý, poslaný Otcem, je vůbec druhou „hlavní postavou“ J, byť v J až na výjimky přímo nejedná (J 1,32), vždyť „jeho čas“ přijde až po Ježíšově vyvýšení. Podle Křtitele je schopnost křtít Duchem poznávacím znamením Božího Mesiáše a mluvčího (J 1,32; 3,34); však právě v Ježíšových slovech přichází životadárný Duch Boží ke slovu (J 6,63). Boží Duch tvoří člověka znovu, aby měl synovské společenství s Otcem (J 3,5n.8), a v Duchu je potřeba Otce uctívat (J 4,23n). Duch svatý má – namísto oslaveného Ježíše - přijít k věřícím, resp. milujícím a poslušným, a stát se v nich pramenem života, připomínat jim Pánova slova, uvádět je do jejich pravdy a uschopňovat je k svědectví a službě (J 7,39; 14,15-17.26n; 15,26; 16,12-15; 20,22). Duch svatý provází jak Ježíšovu pozemskou službu, tak i službu učedníků; umožňuje život a spásu, stejně jako víru a vůbec vznik evangelia i pochopení Písmu.

Podle evangelií v Ježíši totiž nachází nový význam nejen jednotlivé výpovědi Starého zákona (J 3,14n; 13,18; 19,24.28.36n aj.), nýbrž celý sz. příběh v něm dosahuje svého více či méně překvapivého vyústění (J 1,1nn; 6,1nn aj.). Ježíš se Písem dovolává coby pravdy sdílené celým Izraelem a společné platformy rozhovoru (J 7,42.52; 10,35), ale také coby autoritativního svědectví o sobě samém (J 1,45; 2,22; 5,39.45; 7,38 aj.). Bez SZ je Ježíš nepochopitelný; evangelisté právě pomocí SZ vykládají, kdo Ježíš je. Podle vykladačů čtvrté evangelium vedle „sz. debaty“ o Ježíši vede také *misijní* rozhovor s aktuálními židovskými proudy své doby (snad proto užívá zvláštní, kumránské eseje připomínající slovní zásobu), ale také s helénskou filosofií (např. pojem „Slovo“, byť i ten je v J i specificky židovský a sz.), ba s pohanskými, dionýskými kultury (když např. Ježíš proměňuje vodu ve víno a přirovnává se k vinné révě atp.).

PŘÍBĚH JANOVA EVANGELIA

Prolog (J 1,1-18)

„*Na počátku*“ (Gn 1,1; J 1,1; 1J 1,1) Bůh promluvil a stvořil svět se vším, co je na něm; v našich dnech se toto tvůrčí Boží slovo, osvěcující každého člověka a známé Izraeli skrze Mojžíše, stalo jedním z nás. Boží Syn přebýval co člověk mezi lidmi a zjevil nám Otce – svého a skrze víru i našeho.

Kniha znamení (1,19 – 12,50)

První svědkem o Ježíši, „*Beránku Božím*“, byl křtitel Jan. Právě z okruhu jeho žáků získal Ježíš své první učedníky, právě oni uviděli v Káni Galilejské zjevení jeho slávy, když proměnil vodu ve víno. Zázrakem v Káni vrcholí „první týden“ Slova (srov. 1,29.35.43; 2,1). Poté se Pán Ježíš spolu se svými žáky vydává – poprvé v J - na velikonoční svátky do Jeruzaléma: Zde ohlašuje svůj nárok, když z chrámu vyžene kupce. V nočním rozhovoru členu vlády, farizeji Nikodémovi odhaluje, že sestoupil od Otce, aby lidu dosvědčil nebeské pravdy a svým vyvýšením přinesl věřícím spásu od Božího soudu a věčný život. Což dosvědčuje také Křtitel, když je dotázán, zda mu nevádí Ježíšův vzestup. Ježíš se přes Samařsko vrací domů do Galileje, v Samaři svou totožnost odhalí jedné ženě a jejím sousedům. Opět v Káni uzdravuje nemocného a další lidé se hlásí k němu.

O svátcích se Ježíš – podruhé v J – vrací do Jeruzaléma, kde se kvůli uzdravení chromého v sobotu dostává do střetu s místními autoritami a dosvědčuje, že je „*Syn Boží*“. Právě tento spor o sabat a Ježíšovu totožnost bude příčinou jeho smrti (srov. 5,16.18; 7,19nn). Opět doma v Galileji zveřejňuje Ježíš svůj nárok „mojžíšovským“ zázrakem nasycení zástupů a v kruhu učedníků zázračnou chůzí po vodě. V Kafarnaum po jeho kázání dochází k rozdělení mezi učedníky.

Na svátky stánků se Ježíš opět vydává do Jeruzaléma a otevřeně konfrontuje své odpůrce a uniká pokusům o zatčení a kamenování. Další sobotní uzdravení, tentokrát slepce, vyvolává další střet s vůdci, které Ježíš označuje za falešné pastýře lidu, zatímco on je ten „*dobrý pastýř*“.

Do Judska se Ježíš s učedníky naposledy vrací, aby vzkřísil přítele Lazara z mrtvých; načež mu vůdcové zpečetují rozsudek smrti. O velikonocích pak Ježíš, pomazán betánskou Marií, triumfálně vjíždí do hlavního města Jeruzaléma a setkává se se zástupy poutníků, kterým dosvědčuje své poslání: přinést věřícím život. Z nebe se ozývá Boží hlas...

Kniha slávy (13,1 – 20,31)

Ježíš se stahuje do ústraní a slaví s učedníky pesach. Nejprve jim umývá nohy, propouští zrádného Jidáše, loučí se s přáteli u stolu a cestou do zahrady otevřeně mluví o přikázání vzájemné, sloužící lásky, o svém nadcházejícím utrpení, o svém odchodu k Otci a opětovném návratu, o příchodu Ducha svatého, o víře a poslání učedníků. Nakonec se modlí k Otci za ochranu pro učedníky ve světě a za jednotu mezi nimi, sebou a Otcem. V noční zahradě je Ježíš zatčen, ráno vyslýchán veleradou a Pilátem, kterému dosvědčuje svou totožnost, a ukřižován. Prvního dne nového týdne však Marie Magdalská nachází Ježíšův hrob prázdný! A právě Marii se vzkříšený Ježíš ukazuje nejdříve, pak ještě dvakrát také učedníkům. Ty zmocňuje Duchem svatým a vysílá ke službě odpuštění. Blahoslavení jsou ti, kteří skrze jejich svědectví v Ježíše uvěří; jim má sloužit evangelium.

Epilog (21,1-25)

Vzkříšený se zjevuje učedníkům v Galileji u jezera; zde pověřuje Petra pastýřským úkolem. Učedník, „*kterého Ježíš miloval*“ (v20) nakonec ještě potvrzuje, že jeho zapsané svědectví je hodnověrné.

ČLENĚNÍ JANOVA EVANGELIA

1. PROLOG	1,1-18
2. KNIHA ZNAMENÍ	1,19 – 12,50
2.1. PRVNÍ DNY: JEŽÍŠ A UČEDNÍCI	1,19 – 2,12
První dva dny: svědek Jan Křtitel	1,19-34
Další dva dny: Ježíš a učedníci	1,35-51
Pátý den: svatba v Káni Galilejské	2,1-12
2.2. PRVNÍ POUŤ	2,13 – 4,54
Vyčištění jeruzalémského chrámu	3,13-25
Rozhovor s Nikodémem	3,1-21
Jan o Ježíši	3,22-36
Ježíš v Samaří	4,1-42
Uzdravení v Káni Galilejské	4,43-54
2.3. DRUHÁ POUŤ	5,1 – 6,71
Sobotní uzdravení chromého v Jeruzalémě	5,1-18
Ježíš svědčí o svém synovství	5,19-46
Nasycení pěti tisíců v Galileji	6,1-15
Ježíš kráčí po jezeře	6,16-21
Rozhovor o chlebu života	6,22-59
Rozdělení mezi učedníky	6,60-71
2.4. TŘETÍ POUŤ	7,1 – 10,42
Ježíšovo vystoupení v chrámu	7,1-52
Ježíš a cizoložnice	7,53 – 8,11
Ježíš mluví o svém Otci	8,12-59
Sobotní uzdravení slepého	9,1-38
Ježíš mluví k farizeům o pastýřích	9,39 – 10,21
Ježíš mluví o sobě a svých ovcích	10,22-42
2.5. POSLEDNÍ POUŤ	11,1 – 12,50
Vzkříšení Lazara	11,1-45
Plán velerady	11,46-54
Pomazání v Betánii	11,55 – 12,8
Triumfální příchod do Jeruzaléma	12,9-19
Rozhovor s poutníky	12,20-50
3. KNIHA SLÁVY	13,1 -20,31
3.1. POSLEDNÍ VEČER S UČEDNÍKY	13,1 – 17,26
První rozhovor	13,1 – 14,31
Druhý rozhovor	15,1 – 16,33
Ježíšova modlitba	17,1-26
3.2. JEŽÍŠOVO UTRPENÍ	18,1 – 19,42
Zatčení	18,1-14
Výslech před kněžími	18,15-27
Výslech před Pilátem	18,28 – 19,16
Ukřižování	19,17-37
Pohřeb	19,38-42
3.3. JEŽÍŠOVO VZKRÍŠENÍ	20,1-31
Prázdny hrob	20,1-10
První Ježíšovo zjevení: Marii	20,11-18
Druhé Ježíšovo zjevení: učedníkům	20,19-23
Třetí Ježíšovo zjevení: učedníkům a Tomášovi	20,24-29
Účel sepsání evangelia	20,30-31
4. EPILOG	21,1-25
Čtvrté zjevení: rozhovor s Petrem u jezera	21,1-23
Potvrzené svědectví knihy	21,24-25

MATERIÁL 40 DNŮ S BIBLÍ 2014: S KRISTEM VE SVĚTĚ

Materiál ke „40 dnům s Biblí“ obsahuje vedle úvodu do Janova evangelia také podklady pro přípravu kázání a biblického studia, stejně jako rozpis denního čtení z J a ze SZ. Pracovní podklady nemohou vyučujícímu, resp. kázajícímu, ušetřit námahu s vlastní přípravou; chtějí mu však pomoci se sběrem „stavebního materiálu“ a nabídnout výkladové a aplikační nápovědi. Starozákonní čtení je vybráno z tzv. „dvorních novel“ popisujících osudy Božích lidí uprostřed bezbožného světa (Gn 37nn; Da 1-6; Est); doplňují tak Janovo evangelium a dokreslují hlavní téma letošních „40 dnů s Biblí“ - „S Kristem ve světě“: Boží Syn byl vyslán do svého světa, aby ho zachránil; obdobně jsme postaveni do světa i my. Ježíšova cesta je pro nás spásou, ovšem také vodítkem pro naši cestu Bohu odcizeným a Bohem milovaným světem. Texty z J na nedělní kázání kopírují, až na výjimky, rozpis denního čtení a tematizují Ježíšovu službu světu. Pasáže pro biblické studium jsou vybírány z textů čtených v tom kterém týdnu; jejich pojítkem je Ježíšovo střetávání se světem.

Materiál je letos doplněn o rozpis slovíček (nejen) pro děti z pera bratra Z. Fikejse z litomyšlského sboru CB. Slovíčka navazují na denní čtení z J a jsou zamýšleny jako pomůcka pro rodinné pobožnosti. Za pomoc s přípravou materiálů děkujeme i dalším kazatelům (biblické studium k J 4: Pavel Mošner; biblické studium k J 13-16 a kázání k J 17: Tadeáš Firla).

David Beňa

LITERATURA

Ashton J.: *Understanding the Fourth Gospel*, Oxford University Press, Oxford – New York 2007, 2. vydání.

Lewis S. M., S.J.: *The Gospel According to John and The Johannine Letters*; Durken D, O.S.B.: *New Colledgeville Bible Commentary*, Vol. 4., Liturgical Press, Colledgeville, Minnesota 2005.

Moloney F. J., S.D.B.: *Evangelium podle Jana*; Harrington D. J., S.J. (ed.): *Sacra Pagina*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2009.

Porsch F.: *Evangelium sv. Jana*, Stuttgartský NZ komentář, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1998.

Souček J. B.: *Utrpení Páně podle evangelií*, Kalich, Praha 1961.

		SZ	NZ	TÉMA	SLOVÍČKO
1	12. 3.	Gn 37,1-17	J 1,1-18	Kristus a jeho svět J 1,1-18	viz zvláštní materiál
2	13. 3.	Gn 37,18-36	J 1,19-42		
3	14. 3.	Gn 38,1-30	J 1,43 – 2,12		
4	15. 3.	Gn 39,1-23	2,13-25		
5	16. 3.	Gn 40,1-23	3,1-21	Otcova láska ke světu J 3,1-21	
6	17. 3.	Gn 41,1-32	3,22 – 4,4	Kristus a ztracená žena J 4,1-42	
7	18. 3.	Gn 41,33-57	4,5-30		
8	19. 3.	Gn 42,1-28	4,31-54		
9	20. 3.	Gn 42,29 – 43,14	5,1-24		
10	21. 3.	Gn 43,15-34	5,25-47		
11	22. 3.	Gn 44,1-17	6,1-21		
12	23. 3.	Gn 44,18 – 45,2	6,22-46	Chléb pro život světa J 6,25-40	
13	24. 3.	Gn 45,3-28	6,47-71	Kristus a věřící J 8,30-59	
14	25. 3.	Gn 46,1-34	7,1-24		
15	26. 3.	Gn 47,1-31	7,25-53		
16	27. 3.	Gn 48,1-22	J 8,1-20		
17	28. 3.	Gn 49,1-18	J 8,21-38		
18	29. 3.	Gn 49,19-32	J 8,39-59		
19	30. 3.	Gn 50,1-26	J 9,1-17	Světlo světa J 9,1-38	
20	31. 3.	Da 1,1-21	J 9,18-39	Kristus a pastýři lidu J 10,1-21	
21	1. 4.	Da 2,1-24	J 9,40 – 10,21		
22	2. 4.	Da 2,25-49	J 10,22-42		
23	3. 4.	Da 3,1-23	J 11,1-27		
24	4. 4.	Da 3,24-30	J 11,28-57		
25	5. 4.	Da 3,31 – 4,16	J 12,1-26		
26	6. 4.	Da 4,17-34	J 12,27-50	Ježíšova sláva ve světě J 12,20-28	
27	7. 4.	Da 5,1-16	J 13,1-20	Ježíšův odkaz učedníkům J 13,1 – 16,33	
28	8. 4.	Da 5,17-30	J 13,21 – 14,4		
29	9. 4.	Da 6,1-15	J 14,5-31		
30	10. 4.	Da 6,16-29	J 15,1-21		
31	11. 4.	Est 1,1-22	J 15,22 – 16,11		
32	12. 4.	Est 2,1-18	J 16,12-33		
33	13. 4.	Est 2,19 – 3,15	J 17,1-26	Ježíšova modlitba J 17,1-26	
34	14. 4.	Est 4,1-17	J 18,1-24	Kristus a páni J 18,1 – 19,22	
35	15. 4.	Est 5,1-14	J 18,25-40		
36	16. 4.	Est 6,1-14	J 19,1-22		
37	17. 4.	Est 7,1-10	J 19,23-37		
38	18. 4.	Est 8,1-17	J 19,38 – 20,10	Dokonáno jest J 19,23-37	
39	19. 4.	Est 9,1-19	J 20,11-31		
40	20. 4.	Est 9,20 – 10,3	J 21,1-25	I já posílám vás J 20,1-23	

Biblické studium 1: Kristus a jeho svět

12. – 15. března: J 1,1-18

Na počátku Bůh promluvil a stvořil vše, co je; také lidi Bůh oživuje a osvěcuje svým slovem. Toto Boží Slovo, tento jednorozený Syn, připomíná Jan hned v prologu ke svému evangeliu, se v Ježíši stal člověkem a pobýval uprostřed svého stvoření, aby nám přiblížil Otce a z nás učinil Boží děti skrze víru.

Členění J 1,1-18

1. Boží Slovo na počátku (v1-5)
2. Boží Slovo mezi lidmi (v6-13)
3. Boží Slovo člověkem (v14-18)

Výkladové poznámky

- Prolog (1,1-18) tvoří pojítko mezi SZ a Ježíšovým příběhem: staví evangelium do sz. a obecných souvislostí (stvoření, Boží péče o svět, víra, hřích). Naznačuje rovněž hlavní motivy J (Boží láska ke světu, světlo, víra, synovství, život atp.). Prolog ukazuje, že Ježíš je pojítkem Božího díla – stvoření, zjevení, vyvolení, soudu i spásy: Stvoření a spása jsou dvě strany téže mince. Vtělení Slova je vyvrcholením Boží cesty za člověkem, jak o ni vypráví SZ - od stvoření přes dar zákona až po sestoupení Syna. Je to cesta Boží pravdy revoltující proti nevíře a zlu, cesta otcovské lásky hledající společenství s Božími dětmi (v9-13).
- Naše členění vnímá prolog jako „životopis“ Slova *do* jeho vtělení: 1. Bůh stvořil svět a bez přestání jej udržuje svým slovem (Gn 1,1-5). 2. V podobě univerzální Moudrosti (Př 8,22nn) a Zákona daného Izraeli (Ž 19 aj.) bylo Slovo mezi lidmi vždy přítomno, ti jej však – kromě věřících – nepřijímali (Př 8,1nn). 3. Proto se v Ježíši stalo člověkem; Otce, promlouvajícího Moudrostí a Zákonem, Syn „*vyložil*“ (v18) definitivním způsobem. Křtitel odkazuje ke SZ (v6-8) i k Ježíši (v15, resp. v15-18). Jiná členění spatřují v prologu hymnus: 1. Slovo světlem světa (v1-5); 2. vtělené Slovo (v6-14); 3. zjevovatel Boží (v15-18). Je ovšem také možné Prolog omezit jen na v1-14, přičemž od v15nn (ne-li už od v5nn) je hlavním mluvčím, Jan Křtitel. Je nápadné, jak se Prolog zrcadlí v motivech v19nn, resp. 15nn (v1.15.30; v5-8.20nn; v7.16.31; v18.34 aj.).
- Představa Božího Slova, od Boha odlišitelného (jeho slovo) a s Bohem zároveň totožného (jeho slovo), byla rozšířená už v předkřesťanském židovstvu. Např. Targumy, aramské parafráze SZ, slovo „Bůh“ nahrazují často pojmem Memra, Slovo (Gn 1,3; 18,1; Ex 3,12-14; 17,21 aj.). Podobnou prostředkující roli hraje ve SZ Moudrost (Př 8; Jób 28,12nn). J očividně navazuje na víru některých židovských kruhů v „druhého Boha“, tj. viditelnou a slyšitelnou manifestaci Boha *neviditelného*, kterou nazývaly Slovo, Moudrost, Anděl, Bůh, Syn atp. S Prologem rezonují i představy helénských stoiků o rozumném řádu světa, který nazývali Logos, Slovo. Vtělení Slova v člověku Ježíši (v14) bylo však těžko myslitelné pro Židy (Bůh je uprostřed svého lidu, ne však člověkem) i pro Řeky (řád světa je všeobecný a racionální, ne tělesně konkrétní). Zdá se navíc, že Slovo v J není „rozumným řádem“ světa a vtělení není vyjevením tohoto řádu, nýbrž je *revolucí* proti zlu ve světě.
- V4.9.11 popisují blízkost Božího Slova každému člověku; tento svět je *Boží vlastní* svět. V14 („*přebývalo*“ – „*stanovalo*“) odkazuje k Hospodinově přítomnosti uprostřed Izraele na poušti a v chrámu (Ex 40,34; Nu 35,34; 1Pa 23,25; Ž 14,1), a k Boží moudrosti dostupné všem lidem (Př 8-9). V17 říká, že už v Mojžíši promlouvá ono jedno Slovo a už Mojžíš odkazuje k Ježíši (J 1,45; 3,14; 5,45n).
- J 1,1 – 2,11 možná zachycují „první stvořitelský týden“ Božího Slova v J (1,1;19.29.35.43; 2,1).
- *Cílem práce s J 1,1-18 by mohlo být uvědomit si jednotu Božího díla od stvoření po vykoupení: Pán Ježíš lidsky ztělesňuje Boží stvořitelskou moudrost, stejně jako Boží věrnost vůči světu navzdory naší nevíře a svévoli. V Ježíši vrcholí Boží milostivý sestup k člověku. Tento sestup se ovšem sráží nutně s naším hříchem; je rovněž skandálem pro ty, kteří opovrhují tímto světem či tělesností, resp. Izraelem a SZ.*

Biblické studium 1: Kristus a jeho svět12. – 15. března: J 1,1-18

Na počátku Bůh promluvil a stvořil tak vše, co je; také lidi Bůh oživuje a osvěcuje svým slovem. A toto Boží Slovo, jednorozený Boží Syn, jak připomíná Jan hned v prologu ke svému evangeliu, se v Ježíši stal člověkem a pobýval uprostřed stvoření, aby nám přiblížil Otce a z nás učinil skrze víru Boží děti.

Členění J 1,1-18

1. Boží Slovo na počátku (v1-5)
2. Boží Slovo mezi lidmi (v6-13)
3. Boží Slovo člověkem (v14-18)

Podněty pro skupinku

- Kam v Písmu odkazují úvodní slova Janova evangelia (J 1,1-5)? Proč právě takto otevírá Jan své svědectví o Pánu Ježíši?
- O čem se mluví v J 1,9-13? Pomůckou může být Př 9,1-36. Na jaké překážky u lidí vždy naráželo Boží slovo? Na jaké překážky naráží Kristus u nás? Jak správně přijímat Boha?
- Co znamená věta „*Slovo se stalo tělem*“ (J 1,14) - pro svět, pro nás a pro Boha?
- Ježíš, Boží Syn, je Otcovým „vykladačem“ (J 1,18). Co vypovídá o Stvořiteli světa a Bohu Izraele? Co vypovídá o věřících ve SZ i NZ, Božích dětech (J 1,12n)?
- Janův Prolog v několika větách vypráví celý příběh světa a postihuje nevýstižný Boží „životopis“. Jakou roli v něm hraje Křtitel (J 1,6-8.15), jakou učedníci (1,16) a jakou my?

Kázání 1: Otcova láska ke světu

16. března: J 3,1-21 (neděle Reminiscere: Ž 25,6)

O velikonocích, poté co v Jeruzalémě vykonal znamení, zvl. když vyčistil chrám, Ježíš v důvěrném rozhovoru podhalil přednímu farizeji Nikodémovi své poslání: Bůh si tak zamiloval svět, že do světa seslal svého Syna jako svědka o pozemské a nebeské pravdě: aby každý, kdo jemu, Vyvýšenému, uvěří, nepropadl soudu, nýbrž skrze narození z vody a Ducha došel věčné spásy v Božím království.

Členění J 3,1-21

1. Rozhovor o zrození shůry (v1-10)
2. Řeč o zjevení nebeských věcí skrze Syna (v11-15)
3. Řeč o spáse a soudu skrze Syna (v16-21)

Výkladové poznámky

- Rozhovor s Nikodémem, navazující na 2,23-25, je vřazen do celku J 3: ústřední motivy z v1-21 se opakují ve Křtitelově řeči (v22-30) i v závěrečném sumáři (v31-36). Není zcela jasné, kde rozhovor končí (v12.21), příp. jak ho členit a co je jednotícím tématem. Zdá se, že v11-12 tvoří most mezi dialogem (ty) a veřejným prohlášením (vy); v3-10 a v13-21 se vzájemně osvětlují: Zrození z vody a z Ducha a tedy vstup do království (1.) je možný na základě zjevujícího sestupu a vyvýšení Syna (2.), jež je přijímáno vírou provázenou pravdivými skutky (3.). To vše díky Otcově lásce ke světu (v16)!
- Také v celku J se motivy rozhovoru typicky janovsky opakují a tak prohlubují: co kdo ví či věří o Ježíši (v2: 1,38.41.45; 2,11.23; 4,39; 7,12n aj.); narození (v3.5: 1,12n); světlo (v19nn: 1,4nn; 8,12; 9,5; 12,35n); soud (v17nn: 5,22.30; 8,15n.26; 12,47n; 16,21); sestup a výstup Syna (v13n: 1,51; 6,33nn; 8,28; 12,32; 20,17); Duch (v5-8: 1,32-35; 3,34; 4,23n; 6,63; 7,39; 14,17.26; 15,26; 16,13; 20,22); voda (v5: 1,26.33n; 2,6; 4,7nn; 7,37n; 19,33-35). Zde v J 3 jsou motivy spojeny právě s otázkou vstupu do Božího království (v3.5; 18,36). V J převažuje důraz na současnou přítomnost spásy („už ano“) nad jejím eschatologickým aspektem („ještě ne“). Narážkami na vodu i přímým odkazem na Mojžíše (v14: Nu 21,8n) rozhovor rozeznává asociace exodu.
- Nikodém je zástupcem farizeů a jeruzalémské vrchnosti, Ježíšových odpůrců, stává se však jeho zastáncem (7,50; 19,38nn); zdá se, že nemluví jen za sebe (v2.11n). Ačkoli je „učitelem Izraele“ (v10; srov. v2) a měl by z Písem mnohé znát (Iz 44,3; 59,21; Ez 36,26n aj.), nerozumí – protože nevěří (v11n). Poznání a „vidění“ (v3; srov. 11), tj. osobní účast, jsou možné jen skrze zrození z vody a Ducha (v5), resp. skrze víru v Ježíšovo svědectví a jeho osobně (v15-18), a skrze činný život v pravdě (v19-21). Boží Duch je nemanipulovatelný (v6-8), jeho spojení s „vodou“ však zároveň odkazuje zřejmě k (Janovu) křtu (1,26.33n; 2,6).
- Některé pojmy mají zároveň více významů a nesou vícevrstevné poselství: „Narodit se *znovu*“ či „*shůry*“ (v3) má časový i místní význam - odkazuje k „*nebeským věcem*“ (v12) a k Synovu sestupu (v13-15); jako by duchovní zrození člověka rekapitulovalo Synovu cestu. „*Vyvýšit*“ (v14) v J označuje kříž, nejen vzkříšení (8,28; 12,32). „*Duch*“ je stejné slovo jako dech či vítr (v8; Iz 40,7).
- Ježíš se představuje jako „*Syn člověka*“ (srov. Da 7,13n) a „*Syn Boží*“ (1,18), Otcův posel, zvěstovatel nebeských věcí (v11n), jehož sestup přináší zjevení Boží pravdy a vyjevení lidských dobrých skutků (v13.19-21) a jehož vyvýšení umožňuje nové zrození, dar Ducha (srov. 7,39; 20,22) a věčnou spásu, a to pro věřící (v14-16). Nevíra v Synovo spásné poselství a v jeho spásné sestoupení a vyvýšení ponechává člověka v jeho zlu a vydává ho Božímu soudu (v11.17nn). Vedle smířčí funkce Kristovy smrti (1,29.36; 6,51) J zdůrazňuje její zjevovatelský a sjednotitelský efekt. Kříž je také úsekem Synovy sestupu do světa a výstupu zpět k Otci (11,50-52; 12,32; 13,31-33; 14,1nn; 17,5.20nn; 19,37 atp.), přičemž právě kříž je paradoxně vrcholem. Motívem Synovy cesty přitom není metafyzická nutnost, nýbrž rozhodnutí lásky (v16.35; srov. Oz 11 aj.).

Biblické studium 2: Kristus a ztracená žena

17. – 22. března: J 4,1-42

Žena nebyla ztracená o nic víc než všechny ostatní ženy a muži. Kristus se ženou hovoří z pozice žíznavého poutníka, judského vetřelce, náhodného kolemjdoucího. To je pozice, kterou Bible nazývá „*způsob služebníka*“. Díky tomuto jeho postoji byl rozhovor vůbec možný, bez něj by možná ani nezačal a rozhodně by nedospěl k tak slavnému závěru.

Členění J 4,1-42

1. Ježíš vyklízí misijní pole v Judsku (v1-3)
2. Dialog Ježíše a samařské ženy o vodě, bohoslužbě a o Kristu (v7-26)
3. Rozhovor s učedníky o misii (v27-38)
4. Víra Samařanů (v28n.39-42)

Výkladové poznámky

- Ježíši nešlo o popularitu, opouští tedy Judsko a přes Samařsko se vrací do Galileje. Samařané jsou zřejmě pozůstatky Izraelitů zanechaných asyrskými a babylonskými dobyvateli v zemi, které částečně asimilovaly cizí elementy, uchovaly si však zákon i víru v Hospodina (Ezd 4,2 aj.) a uctívaly ho na hoře Garizim (srov. Dt 27). Židovští králové z makabejské dynastie Samařany tvrdě utlačovali; ještě v Ježíšově době vládlo mezi oběma komunitami opovržení. Ježíš toto „tabu“ porušuje; stejně tak zde překračuje hradby mezi muži a ženami, mezi vzdělanými a nevzdělanými, mezi čistými a hříšnými.
- V rozhovoru se samařskou ženou u studny poblíž Sycharu se projevuje Ježíšův „*způsob služebníka*“. Jde o obyčejný rozhovor s obyčejnou ženou, hovor o obyčejném tématu při obyčejné činnosti. Ježíš mluví se ženou o prázdnotě lidského nitra, která se podobá biologické žizni. Samařská žena během rozhovoru dostává duševní, duchovní žízeň. Neví ale, jak se na onu vodu má zeptat. Ale chce s Ježíšem mluvit.
- Tak se stane, že Ježíš ženě přestává vadit, a když ji vyzve, aby přivedla svého muže, odpoví pravdivě. A klade otázku, která jí leží už delší dobu na mysli, totiž kde se modlit; nejde zřejmě o úhybný manévr, žena se naopak cítí bezpečně, protože je Ježíšova přítomnost neponižuje, Toho Ježíš docílil pozicí poutníka, který prosí o vodu. Fráze: „*Kdybys znala, co dává Bůh*“ podnítl ženskou zvědavost. Žena si pomyslí asi toto: „*A proč bych to, co dává Bůh, nemohla mít i já? Vždyť to ani pořádně neznám. Chodím na horu modliteb, umím se modlit, ale to, co on nabízí, to vlastně neznám. A proč bych nepožádala tohoto cizince, který nabízí vodu, po níž se nežízni na věky, aby mi ji dal!*“
- Na konci rozhovoru žena chce znát, která modlitba je ta pravá a vyhlíží k eschatologickému Mesiáši, aniž by věděla, že s ním mluví. Když zazní Ježíšovo: „*Já jsem Kristus*“, jde zpět do města a svolává lidi: „*Pojďte se podívat na toho, který mi řekl, co jsem dělala...*“ Setkání s Kristem člověka změní: Vede ho k pokoře, které přestává vadit to, co bylo, a která svědčí o tom, co bude.
- Ježíšův rozhovor s učedníky o poli připraveném ke žni (o srdcích Sychařanů k přijetí Krista) je vyučováním o tom, jak mají dělat misii. Z krátké zastávky za účelem doplnění zásob je nakonec dvoudenní pobyt a mnoho těch, kteří v Krista uvěří.
- *Cílem skupinky by mohlo být promýšlet a uchopit způsob Ježíšova rozhovoru, a tím najít i cestu k víře v Krista. Co to znamená pro nás? Na místě je určitě společně prosit Pána o novou pokoru a postoj služebníka, který zmocňuje k přijetí svědectví křesťanského života a vede k vyznání, že Pánem je Ježíš.*

Biblické studium 2: Kristus a ztracená žena17. – 22. března: J 4,1-42

Žena nebyla ztracená o nic víc než všechny ostatní ženy a muži. Kristus nedělá rozdíl a se ženou hovoří z pozice žíznivého poutníka, judského vetřelce, náhodného kolemjdoucího. To je pozice, kterou Bible nazývá „*způsob služebníka*“. Díky tomuto jeho postoji byl rozhovor vůbec možný. Bez něj by možná ani nezačal a rozhodně by nedospěl k tak slavnému závěru.

Členění J 4,1-42

1. Ježíš vyklízí misijní pole v Judsku (v1-3)
2. Dialog Ježíše a samařské ženy o vodě, bohoslužbě a o Kristu (v7-26)
3. Rozhovor s učedníky o misii (v27-38)
4. Víra Samařanů (v28n.39-42)

Podněty pro skupinku

- Zamyslete se nad pokojem, který z rozhovoru vystupuje. Žena se cítí bezpečně a otevírá své nitro, ptá se na touhy svého srdce a vyznává svůj výhled k Mesiáši. Proč tomu tak je?
- Položte si otázku, zda jsou naše rozhovory o duchovních věcech stejně tak bezpečné pro naše posluchače.
- Zjistěte příčiny, kvůli kterým se v rozhovorech nedostaneme ke zpovědním tématům a k touze po tom, co uspokojí žíznivou duši. Co lidem vadí na postoji církve a křesťanů?
- Přemýšlejme o svém zákonictví. Přemýšlejme o své pýše. Přemýšlejme o svém náboženském pokrytectví. A to na podkladě postoje Ježíše při tomto rozhovoru u studny.

Kázání 2: Chléb pro život světa

23. března: J 6,25-40 (neděle Oculi: Ž 25,15)

Poté, co Ježíš zázračně nasýtil zástupy a odmítl mocenský výklad tohoto znamení, diskutuje v kafarnaumské synagóze o povaze pravého pokrmu, který vyživuje nejen pro pozemský život, nýbrž i pro věčnost. Ježíš sám se představuje jako nebeský chléb, který Otec seslal na svět, aby věřícím přinesl nasycení, vzkříšení z mrtvých a věčné bezpečí.

Členění J 6,25-40

1. Usilujte o věčný, ne dočasný chléb (v25-29)
2. Nebeský chléb dává Otec (v30-33)
3. Tento chléb života je Ježíš (v34-40)

Výkladové poznámky

- K diskusi dochází kvůli chybnému výkladu znamení (6,14n.26): lidé u Ježíše nehledají věčný život, nýbrž jen časný zabezpečení. Motiv obyčejného jídla se však stává ilustrací Ježíšovy osoby a díla, a pozváním pro posluchače (v27n.33n; srov. 4,7nn.31nn). Ježíš se představuje jako „*chléb života*“ a srovnává se s všedním chlebem a nebeskou manou (v35.48): je trvanlivý (v27), sestupuje z nebe od Otce (v32n), dává život světu (1,4) a brání hladu a smrti (v33.35), zajišťuje vzkříšení z mrtvých (v39n); dále v textu Ježíš metaforicky – a možná odkazem k Večeři Páně - mluví o vlastní oběti (v51-58) a o svém slovu (v63-69). Tyto motivy – život, víra, sestup Syna atp. - se v J neobjevují poprvé ani naposledy. Text odkazuje do SZ, zvl. k příběhu exodu (v4; srov. Ex 16; 2Kr 4,1nn.38nn; Iz 55 aj.).
- Ježíš proti úsilí pouze o časnou obživu staví úsilí o věčný život, tj. víru (v27-29). Na výzvu, že mají „*usilovat, pracovat, činit se*“ pro věčnost (v27), reagují lidé otázkou, co tedy mají dělat, aby „*činili Boží činy*“ (v28). „*Boží čin*“, který mají lidé činit, odpovídá Ježíš, je víra v něj, vyslaného Otcem (v29; srov. 9,3n): obyčejnou vírou, lidskou důvěrou v Ježíše, člověk koná „*Boží skutky*“, vstupuje do Božího díla. Anebo Ježíš opravuje chybně položenou otázku – jako by lidé vůbec mohli konat Boží skutky! - a prezentuje spásu z pouhé milosti přijímané pouhou vírou (v44-46)? Či snad staví víru přímo proti skutkům zákona (v32.49)?
- Podobné otázky vzbuzuje i srovnání many a Ježíše, „*pravého chleba z nebe*“ (v30-33): Žádají Židé odkazem k Mojžíšovi po Ježíši znamení nesporně nebeské, nejen pozemské (6,4-14)? Anebo žádají po Ježíši, aby se projevil „*aspoň*“ jako Mojžíš? Či snad Ježíš oponuje autoritě Mojžíšově, resp. jejímu zneužívání (srov. 1,17; 3,14; 5,45-47)? Anebo se srovnává s pomíjející manou, aby ukázal, že ji převyšuje (v49.58)? Mojžíš a mana jsou tu každopádně nejen ilustrací či kontrastem; jsou i počátkem, předehtou, trajektorií sestoupení Syna coby Otcova vyslance (v27b.29b.38n) a „*chleba života*“.
- Spása je zde popisována jako syčení a sytost (v27.32.35; srov. 53nn), věčný život a vzkříšení z mrtvých (v39n), přijetí a zabezpečení v obecnství se Synem (v37.39). Člověk jí nabývá určitým úsilím zacíleným na věčnost (v27), totiž vírou v Syna (v30). Vírou přichází k Synu a dochází již nyní „*nasycení*“ a „*v poslední den*“ vzkříšení z mrtvých (v35.40). To všecko se děje na základě Otcovy vůle a z Otcova dání (v33.37-40): to Otec daruje Ježíše jako život světa; to Otec dává Synovi ty, kteří v něj uvěří, a dle Otcovy vůle dojdou vzkříšení.
- Na několika řádcích tu potkáváme jak Boží suverénní rozhodování, tak lidské snažení a věření (pozitivně hodnoceno), přičemž zde není snaha uvést obě strany v logický soulad! Ježíšova slova necouvají v této souvislosti dokonce ani před tajemstvím nevíry (v36n.43-45.64-66.70n). Právě nevíra v Ježíše je v J typicky v posledku jediným hříchem, který člověku zabraňuje mít účast na Synovu věčném životě.

Biblické studium 3: Kristus a věřící

24. – 29. března: J 8,30-59

Ježíš otevírá Židům, kteří v něj uvěřili, svým slovem cestu ke svobodě od moci hříchu a smrti. Jejich samolibá reakce je však brzy staví proti Spasiteli a odhaluje, na čí straně stojí – ne na Abrahamově, ne na Boží straně, nýbrž na straně nepřítelů. Pán Ježíš je konfrontuje s pravdou o sobě a o nich samých, avšak marně.

Členění J 8,30-59

1. Jen synové jsou vpravdě svobodní (v30-38)
2. Práví synové Abrahamovi (v39-47)
3. Syn je větší než Abraham (v48-59)

Výkladové poznámky

- Ježíš se zúčastní svátku stánků a káže v chrámu (7,1 – 10,21). Dojde přitom k několika slovním potyčkám a Ježíš se ocitá v ohrožení (7,12.30nn; 8,20). Náš oddíl zachycuje snad nejtvrdší střet se „Židy“ (o jejich identitě viz v úvodu k materiálu): Ježíšova prorocká kritika „do vlastních řad“ (Am 3,2 aj.) byla v dějinách církve zneužívána v antižidovské polemice a politice.
- Tématem je otázka, co je svoboda Božích dětí a jak ji lze získat (1,12n): zda původem (v33), anebo trpělivou vírou v Ježíšova slova (v31n). Jen Abrahamovy, tj. Boží děti jsou svobodné, či spíše *dojdou* svobody, a budou moci zůstat v Otcově domě (v31-36.51). Jak dojít svobody? Zůstáváním v Synově slovu, jež přináší poznání pravdy – mj. pravdy, že lidé jsou otroky hříchu (v34) - a tak i svobodu z područí hříchu a smrti.
- Jako v J 5,45 a 7,16nn Kristus zpochybnil věrnost „Židů“ vůči učiteli Mojžíšovi, tak nyní zpochybňuje jejich duchovní „synovství“ vůči otci Abrahamovi, potažmo vůči Bohu Izraele (v38-47.56a). Být něčím synem je pro Ježíše otázkou „odkoukaných“ činů – jablko nepadne daleko od stromu (v38.39b-41.42-44): Kdo je „z Boha“, tj. Abrahamův syn, slyší jako otec Abraham s vírou Boží slova: slyší, miluje a ctí Syna, který je ztělesněným Slovem (v42n.47; 1,1.14). Kdo naopak odmítá Ježíšova slova akceptovat, a žije ve lži a s vraždou v srdci (v37.40.59; srov. 5,18; 7,19nn), prozrazuje, že jedná po vzoru ďábla a je pod jeho vlivem (v44nn; srov. Gn 3n).
- Na tuto Ježíšovu kritiku „národnostně“ založené soběstačnosti „Židé“ odpovídají stejně tvrdým obviněním z hereze a ďábelství (v48). Ježíš ovšem střet (pravdy a lži, života a vraždy, Otce a ďábla) jen vystupňuje, když svým slovům přiřkne věčnou spásnou platnost (v51) a sobě věčnou existenci (v52-58): snad zde naráží na židovskou lidovou víru, že už Abrahamovi byla poodhalena tajemství mesiášské doby; rovněž Targumy (viz podklady k biblickému studiu 1) vidí v Gn 15,1.6 zjevení Božího „Slova“ Abramovi.
- Kdo jsou „Židé“, k nimž zde Ježíš tak tvrdě hovoří? Podle v31 jsou to lidé, kteří právě v Ježíše uvěřili. Někteří vykladači rozlišují mezi autentickými věřícími z v30 a neautentickými z v31. Pokud ovšem v30-31 mluví o *stejně* skupině, pak je náš oddíl nelítostnou kritikou a ozdravnou analýzou *náboženské* (i křesťanské) pýchy: Namyšlená (nezralá) víra, která má za to, že už dosáhla cíle a chce si vystačit sama bez Kristových slov (a právě i beze slov o člověčí hříšnosti), se odhaluje jako prolhanost a v posledku jako ďáblová lest. Právě víra je místem největšího nebezpečí pro člověka, místem pyšného sebeklamu, intrik a nenávisti (v31.59), zla, které přesahuje lidské chápání a možnosti.
- *Práce s biblickým textem může vést k pochopení svobody, jak o ní Kristus mluví, a povahy ďábelského svodu, který právě na věřícího číhá v podobě namyšlené víry, která si chce vystačit bez Ježíšových (nepřijemných) slov. Na místě je jistě prosba o hlad po Božím slovu, o ochranu před bludy a zvláště před pýchou a sebeklamem.*

Biblické studium 3: Kristus a věřící24. – 29. března: J 8,30-59

Ježíš otevírá svým slovem cestu ke svobodě, svobodě od moci hříchu a smrti. Pyšná reakce však posluchače staví proti Spasiteli a odhaluje, na čí straně stojí – ne na Abrahamově či Boží straně, nýbrž na straně ďábelské. Pán Ježíš je konfrontuje s pravdou o sobě a o nich samých, avšak marně.

Členění J 8,30-59

1. Jen synové jsou vpravdě svobodní (v30-38)
2. Praví synové Abrahamovi (v39-47)
3. Syn je větší než Abraham (v48-59)

Podněty pro skupinku

- Přečtěte si pozorně celý oddíl. Kdo jsou lidé, se kterými zde Pán Ježíš mluví? Co se s nimi stalo mezi verši 30-31 a 59? Kde a proč začíná jejich proměna?
- Pán Ježíš nabízí svým učedníkům svobodu. Jak ji popisuje? A jak ji můžeme dosáhnout?
- Jak se na člověku pozná, čím je „syn“? Jak se pozná Boží dítě? A jak se projevuje člověk, jehož má v moci ďábel?
- Co se zde dozvídáme o Ježíši, Božím Synu?
- Jaká nebezpečí číhají právě na věřícího?

Kázání 3: Světlo světa

30. března: J 9,1-38 (neděle Laetare: Iz 66,10)

Ježíš ve sváteční sobotu vrací zrak slepému od narození. Zatímco uzdravený dochází postupně k poznání víry, protivníci se zatvrzují ve svém odmítání. Ježíš se projevuje jako „světlo světa“, jež léčí, ale také oslepuje.

Členění J 9,1-38

1. Ježíš a slepec (v1-7)
2. Uzdravený slepec a sousedé (v8-12)
3. Uzdravený slepec a farizeové (v13-34)
 - jeho dvojí výslech (v13-17 a v24-34)
 - výslech rodičů (v18-23)
4. Uzdravený slepec a Ježíš (v35-38)

Výkladové poznámky

- Uzdravení slepého se odehrává v napjaté atmosféře během osmidenního svátku stánků (7,1 – 10,21), při němž se právě z rybníka Siloe slavnostně čerpala voda (v7; 7,37n). Zázrak navazuje na střet, kdy zástup chtěl Ježíše kamenovat (8,30-59), a ústí v Ježíšův útok na farizeje (9,39 – 10,21). Ježíš je „světlo světa“ navzdory tmě (1,5.11); na rozdíl od farizeů se v péči o člověka projevuje jako „dobrý pastýř“ (srov. 10,1nn). Uzdravení slepého je druhým ze sobotních, a tedy konfliktních zázraků (v14; srov. 5,10.15-18; 7,1).
- Ježíš se věnuje nejen zástupům, nýbrž také jednotlivcům (srov. 3,1nn; 4,1nn; 5,1nn aj.). Zde je v centru uzdravený slepý žebrák: bit osudem (v1.8), udán sousedy (v8-13), vyslýchán a osočován farizeji (v13nn), opuštěn rodiči (v18nn), vyloučen ze společenství synagogy (v22.34), žebrák krok za krokem statečně dochází k víře v Krista: od „Nevím“, přes „Je to prorok“ a „Nevím, je-li hříšný...“ a „Kdyby ten člověk nebyl od Boha...“, až k „Věřím, Pane“ (v12.17.25.31-33.35-38). Posouvá ho přitom jednak arogantní postup jeho soudců (v16n.24n.26n.29n), kteří „přitahují šrouby“ stále stejnými otázkami (jak: v10.15.19.26; kdo: v 16.24.29); jednak díky osobní teologické úvaze, v podstatě sdílené s farizeji (v25.30-33). Rozhodující je ovšem dvojí osobní setkání s Ježíšem (v6n.35-38): prožil, že na Ježíšova slova se lze spolehnout (v6n.11.15; srov. 2,7n; 4,50n; 5,8; 11,40): Ježíš je nejen „prorok“ (v12) a čistý „člověk od Boha“ (v25.31-33), nýbrž je to přímo „Syn člověka“ a „Pán“ (v35.38); k mesiášským titulům viz úvod.
- Naopak farizeové, představitelé velerady či snad jen některé z místních synagóg (?), kteří se na scéně objevují kvůli (domnělému) porušení sabatu (v13-15), se od prvotního rozkolu v otázce Ježíšovy identity (v16) posouvají k souhlasnému odsudku žebráka i Ježíše (v24.28.34). Teologická otázka (v16n) je (nejen) pro ně otázkou legitimacy (v29) a také otázkou kázně a vlády (v22.29.34; srov. 10,1nn): Jejich arogantní, mocenské „vědění“ (v24.29; srov. v12.20.25.30n), jež nebere ohled na fakta, na argumenty ani na lidi (v18.22n), se prozrazuje coby „slepota“, resp. vede ke „slepotě“ (v39-41). J zmiňuje strach ze „Židů“ (v22; 7,12; 12,42n).
- J otevřeně zmiňuje nejen rozpaky lidí nad Ježíšem a rozdílná hodnocení jeho osoby (v11n.16; srov. 6,14; 7,31.40-44.52; 12,29; 10,19-21.24), nýbrž cituje také možné argumenty proti Ježíšově zvěsti (a ne vždy přitom objasňuje své stanovisko): otázku Ježíšovy poslušnosti Božímu zákonu či kompatibility s Mojžíšem a otázku Mesiášova původu (1,46; 7,27.52.40-43; 9,16.24; 12,34). Proč? Jako by čtenář J, podoben v tom uzdravenému slepci, měl sám kriticky - a sebekriticky – pomocí argumentů a pozorování dojít k poznání a víře v Krista, víře, jež ovšem v posledku vzniká v osobním setkání s Pánem, resp. s jeho slovem (v36n; srov. 1,47-49; 20,25-29.30n).

Biblické studium 4: Kristus a pastýři lidu

31. března – 5. dubna: J 10,1-21

Ježíš se obrazně představuje jako dobrý pastýř a odhaluje tak vůdce lidu jako pastýře falešné a jako nevěrné námezdníky. Ježíš svým hlasem ovce shromažďuje a vyvádí, chrání a dává jim život – a to tak, že zmocněn k tomu milujícím Otcem vydává za ovce vlastní život.

Členění J 10,1-21

1. Podobenství o ovčinci a pastýřích (v1-6)
2. Dobrý pastýř a falešní pastýři (v7-13)
3. Poslání Ježíše coby dobrého pastýře (v14-18)
4. Rozdělení mezi Židy (v19-21)

Výkladové poznámky

- O svátcích stánků (7,1 – 10,21) se Ježíš kvůli svému nároku – že dává živou vodu, že je světlo světa, Syn Boží a pastýř Izraele (7,37n; 8,12; 9,15; 7,14n; 10,11.25) - opakovaně dostává do střetu s jeruzalémskými vůdci; lid je v názoru nejednotný (7,12.25-27.31.40n; 9,16.19; 10,19-21). Naše řeč o rozdílech mezi špatnými pastýři a dobrým pastýřem je reakcí na mocenský, „vševědoucí“ přístup farizeů k uzdravenému slepci (9,1nn). Farizeové Ježíšovo přirovnání nechápou (v1-6). Proto konfrontačně ještě jednou vysvětluje a *porovnává*, kdo umožňuje pravý přístup k lidem a ke světu (dveře z v2: v7-10); a kdo je dobrým vůdcem lidu (pastýř z v2: v11-13): on sám. Nakonec se Ježíš ještě jednou zaměřuje už jen na svůj vztah k lidem a k Otcovi (v14-16.17n). Na tuto řeč Ježíš naváže ještě o následujícím svátku posvěcení chrámu (v22nn).
- SZ za špatné „pastýře“ označuje sebestředné, panovačné či lhostejné vůdce Izraele, politiky, kněze, proroky, jejichž pastorát lid vysává a rozhání (Jr 23,1nn; Ez 34,1nn aj.). Hospodin sám je v časech zmatku pastýřem lidu (Jr 31,10; 13,17; Iz 40,11; Ez 34,11nn; Ž 23). Také zaslíbený davidovský král lid shromažďuje a chrání (Mi 5,3; Jr 3,15; Ez 34,23n aj.). Z Ježíšovy řeči je patrné, že „pastýři“ jsou potřební: obstarávají pro lidi, podobné v lecčems nesamostatným ovčím, obživu, určují směr, zajišťují jednotu. Nehodné pastýře, v J 10 farizeje, diagnostikované jako kruté zloděje a nevěrné nájemce, je však možno a nutno – na základě Písem – kritizovat („Speak truth to power“): ohrožují totiž život a soudružnost stáda. Ježíš se v této době zmatku představuje jako alternativní, *dobrý* pastýř Izraele: Vede ovce důvěrně známým hlasem, ne mocí. Svádí je dohromady, ale také vyvádí do světa, na pastvu a do plného života. Ale především neopouští ovce v nebezpečí, nýbrž chrání je, ba vydává za ně vlastní život.
- Ježíšův pastorát má svou legitimitu a autoritu v Otcově příkazu (v17c) a spočívá především ve vzájemné *známosti* Otce, Syna a učedníků (v14-15a; vs. v24.29.41) a v Ježíšově službě a *sebevydání* (v15b.17n). Ježíš je dobrým pastýřem, vůdcem lidu, jednak tím, *co* pro lidi dělá – shromažďuje, vyvádí, sytí, chrání, dává život -, jednak tím, *jak* to dělá – slovem a dobrovolnou, plánovanou (!) obětí života ve službě a na kříži.
- „Dveře“ (v2.7) představují legitimní, upřímný a životadárný přístup k lidem a ke světu. Kdo je „hlídač“ (v3), je otevřená otázka (místní autority? jen postava z podobenství?). „*Jinými ovce*“ z v16 jsou asi míněni nežidé, přiřazení Ježíšovým slovem a křížem k ovčím z Izraele, „církev z pohanů“.
- *Skupinka se může zaměřit jednak na vlastnosti a způsoby Pána Ježíše coby dobrého pastýře, jednak na znaky špatných pastýřů. Hlavním tématem tak bude povaha duchovní (ale i světské, rodičovské, učitelské apod.) autority, její užitečnost, ale také potřeba biblické kritiky této moci. Jak nás Kristus pase? Jak paseme my svěřené ovce? Jak reagujeme na kritiku (v19-21)?*

Biblické studium 4: Kristus a pastýři lidu31. března – 5. dubna: J 10,1-21

Ježíš se obrazně představuje jako pravé dveře ovčince a jako dobrý pastýř a odhaluje tak vůdce izraelského lidu jako pastýře falešné a jako nevěrné námezdníky. Ježíš svým hlasem ovce shromažďuje i vyvádí, chrání a dává jim život – a to tak, že se za své ovce obětuje.

Členění J 10,1-21

1. Podobenství o ovčinci a pastýřích (v1-6)
2. Ježíš coby dobrý pastýř a falešní pastýři (v7-13)
3. Poslání Ježíše coby dobrého pastýře (v14-18)
4. Rozdělení mezi Židy (v19-21)

Podněty pro skupinku

- Pán Ježíš v J 10 a prorok v Ez 34 popisují špatné pastýře, špatné vedoucí Božího lidu. V čem jsou špatní?
- Pán Ježíš je dobrý pastýř? Jak přesně to zdůvodňuje? V čem je dobrým pastýřem?
- Boží lid se neobejde bez pastýřů, vedoucích, vzorů, učitelů, kazatelů apod. Jací mají podle Písma být? Co dělat, když takoví nejsou?
- Ovšem každému člověku je v určité míře někdo svěřen do péče: rodičům jejich děti, učitelům žáci, starším členové sboru, učitelům besídky sborové děti, mistrům jejich učni, manažerům jeho podřízení atd. Co Ježíšovo slovo učí o našich úkolech?
- Jak prožívám osobně a jak prožíváme společně, že Ježíš je naším pastýřem?

Kázání 4: Ježíšova sláva ve světě

6. dubna: J 12,20-28 (neděle Judica: Ž 43,1)

Díky vzkříšení Lazara Ježíšova proslulost dále roste. Konečně však nastala hodina skutečné Ježíšovy slávy – Ježíš zemře, poníž se až na dno, aby shromáždil svůj lid. Ten totiž svého Pána následuje v potupě i slávě.

Členění J 12,20-28

1. Řekové chtějí vidět Ježíše (v20-22)
2. Ježíšova odpověď: smrt pšeničného zrna (v23-26)
3. Rozhovor s Otcem (v27n)

Výkladové poznámky

- J 11,1 – 12,50 zachycuje Ježíšův příchod do Jeruzaléma na jeho poslední velikonoční svátky: na vzkříšení Lazara, na poradě velerady, na pomazání v Betánii, na slavném vjezdu do Jeruzaléma i na rozhovoru s Řeky a se zástupem leží stín smrti (11,7.14.16.25.50; 12,7n.10.32-34). Po dlouhém čekání nastala konečně Ježíšova „*hodina*“ (v23a.27; srov. 2,4; 7,6; 8,20). J 13–17 zachycují Ježíšův rozhovor s učedníky, v němž je připravuje na svůj odchod; pašije následují v J 18-19.
- Hodina smrti je však pro Syna i Otce vlastně hodinou „*slávy*“ (v23.28.41-43; 2,11; 11,4.40; srov. 1,14; 8,50; 17,22.24), podobně jako ponížení a „*vyvýšení*“ Syna člověka spadají v J vjedno (v32; srov. 3,13n; 8,28). Tyto paradoxy Ježíšovy cesty se ohlašují také v protikladech, z nichž je text vystavěn: zrno pohřbené do země vs. oslavení, resp. vyvýšení (v25.28); faktický rozpad zrna zasetého do země vs. z něj vzešlý užitok v podobě klasu (v24), příp. chleba k jídlu (srov. 6,27nn); samota smrti vs. nové společenství (v26; srov. 17,1nn); láska k vlastní „*duši*“ vs. její ztráta, anebo „*nenávisť*“ k sobě, tj. sebevydání, vs. uchování se k životu věčnému (v25; srov. Mt 16,24nn par); služba vs. pocta (v26). Podobné napětí se ukazuje mezi Ježíšovými lidskými obavami ze smrti na jedné straně a vědomím splněného synovského poslání na straně druhé (v27; srov. 13,1; 4,34; 5,36; Mt 26,36nn par). Obě strany protikladů k sobě v J nerozlučně patří, navzájem se způsobují i vykládají.
- Ježíš se zde ztotožňuje s učedníky, volá je na svou cestu, do svého údělu (srov. 13,15.34; 14,3; 17,21; 20,21 aj.): Přirovnává se k pšeničnému zrnu, které musí zaniknout v zemi, aby přineslo užitok; užitkem Ježíšovy smrti, jež je činem poslušnosti vůči Otcovi, je zde Ježíšovo společenství s učedníky, shromáždění Božího lidu (v24-26; srov. 10,15n; 11,51n; 17,1nn). Učedníci jsou povoláni ke stejnému sebevydání v poslušné službě Synu, a tak ve společenství s ním (v25n). Překážkou je láska ke své „*duši*“, tj. k pozemskému životu, resp. k lidskému uznání a zajištění (v25; srov. 5,44; 12,43); podmínkou je poslušné sebezapření ve službě (v25b-26). Ježíš jakožto „*Syn člověka*“ (v23) je jednak spasitelem učedníků, jednak jejich vzorem, modelem (14,5-7; 15,18nn). Působí pro ně spásu, oni však na ní mají podíl jedině skrze společenství s ním (srov. 6,35nn; 13,1nn; 15,1nn; 17,1nn aj.).
- „*Řekové*“, kteří se chtěli setkat s Ježíšem (v20-22), putovali společně s Židy na velikonoční svátky do Jeruzaléma. Patřili zřejmě mezi „*bohabojné*“, příslušníky nežidovských národů, kteří sice nekonvertovali k židovství, zachovávali ovšem některá mojžíšovská ustanovení. Vyhledali Filipa a Ondřeje, jediné dva učedníky, kteří nesou řecká jména. Židovstvo té doby, stejně jako kruh Ježíšových učedníků byly kulturně rozmanité. Žádost poutníků „*vidět*“ Ježíše (v21) nemusí být motivována zvědavostí, nýbrž touhou vidět a věřit (srov. v36nn; 6,40; 12,45; 14,9; 20,8.29). Ježíšova řeč o pšeničném zrnu může být tedy jak drsným odmítnutím senzacechtivosti, tak vstřícnou náповědí, co vlastně mají lidé v Ježíši hledat - a vidět, věřit.

Biblické studium 5: Ježíšův odkaz učedníkům

7. – 12. dubna: J 13,1 – 16,33

Pán Ježíš se po slavném příchodu do Jeruzaléma stahuje do ústraní a poslední večer před ukřižováním, nejprve u stolu a pak cestou do zahrady, hovoří s učedníky o své a jejich cestě: o službě a lásce, o poslušnosti a Duchu svatém, o soužení a útěše věčné spásy. Ježíš se tak se svými přáteli loučí a odkazuje jim to podstatné.

Členění J 13,1 - 16,33

1. První Ježíšův rozhovor s učedníky (13,1 – 14,31)
 - Poslední večere a „desatero“ služebníka (13,1-20)
 - Jidášova zrada (13,21-30)
 - O novém přikázání lásky (13,31-38)
 - O Otci a Duchu svatém (14,1-14.15-31)
2. Druhý Ježíšův rozhovor s učedníky (15,1 – 16,33)
 - O vinné révě a zůstávání v Kristu (15,1-11)
 - O novém přikázání lásky podruhé (15,12-26)
 - O působení Ducha svatého podruhé a o soužení (15,1-33)

Výkladové poznámky

- V J 13,1-20 Pán názorně vyučuje učedníky „desatero“ služebníka a vedoucího: byl si vědom svého poslání (jistota); miloval až do konce (láska); znal začátek i konec své mise (omezení); sám sebe pokořil (pokora); byl trpělivý s Petrem i s Jidášem (trpělivost); počítal se zradou (ochota trpět); dal učedníkům příklad k následování (integrita); kladl otázky (komunikace); potvrdil, že je Mistrem a Pánem (vědomí vlastní hodnoty); jednal podle svého poznání: „*Když to víte, blaze vám, jestliže to také činíte*“ (rovnováha).
- V kontextu služby u stolu a zvl. Jidášovy zrady mluví Ježíš o přikázání lásky (13,31-38; srov. 3,16.35; 5,20; 10,17 aj.). Jde o sz. přikázání (srov. Lv 19,17n), jež v Kristu nabývá konkrétních rysů (1J 2,3nn): jde o lásku sloužící, obětující se i pro nehodné, poměřovanou samotným Kristem. Vzájemnou láskou učedníci nejen odráží lásku Otce a Syna, nýbrž jsou přímo do tohoto vztahu zahrnuti.
- Ve 14,1-14 – jako už na několika místech - mluví Ježíš o sobě coby zjevení Otce: v jeho slovech a skutcích je lidsky vidět a slyšet sám Otec (srov. 5,19nn aj.). Ježíš je Otcovou přítomností ve světě a tak cestou k Otci, zosobněnou pravdou a životem a tedy garantem věčné spásy (14,6; srov. 1,1nn).
- V 14,15nn a 15,5nn navazuje Ježíš na předcházející zmínky o Duchu (1,32n; 7,39) a ohlašuje jeho příchod coby svého zástupce, „*utěšitele, přímlovce*“, k učedníkům. Přítomnost Ducha je podmíněna Ježíšovým odchodem (16,7) a právě láskou mezi učedníky, resp. jejich poslušností (viz 13,31nn). Duch bude s učedníky svědčit o Ježíši, čímž jej oslaví (15,26n), připomene jim jeho slova a bude je uvádět do pravdy těchto slov (14,25; 16,12-15; srov. 2,22; 12,16; 16,4); světu zjeví, v čem závisí hřích, spravedlnost a soud (16,8nn).
- V 15,1nn Ježíš vypráví podobenství o vinné révě a nabádá učedníky, aby „*zůstávali*“ (11x zde, v J: 40x) v něm, tj. v lásce a jeho slovu (viz 13,31nn). Skrze toto naše „zůstávání“ je přítomen Bůh.
- *Skupinka může pracovat s celým oddílem J 13-16, anebo si vybrat jen jednu z pasáží a zamyslet se nad odkazem Pána Ježíše svým učedníkům. Na místě bude nejen rozhovor, nýbrž také modlitby díky a přímlov.*

Biblické studium 5: Ježíšův odkaz učedníkům7. – 12. dubna: J 13,1 – 16,33

Pán Ježíš se příchodu do Jeruzaléma uchyluje do ústraní a poslední večer před ukřižováním hovoří s učedníky o své a jejich cestě: o službě a lásce, o Duchu svatém, o soužení a spáse.

Členění 13,1 – 16,33

- První rozhovor s učedníky (13,1 – 14,31)
 - „Desatero“ služebníka a Jidášova zrada (13,1-20.21-30)
 - O novém přikázání lásky, o Otci a Duchu svatém (13,31-38; 14,1-31)
- Druhý rozhovor s učedníky (15,1 – 16,33)
 - O zůstávání v Kristu (15,1-11)
 - O novém přikázání lásky podruhé (15,12-26)
 - O působení Ducha svatého podruhé a o soužení (15,1-33)

Podněty pro skupinku

- Jste-li vedoucím, ve kterých oblastech dle „desatera“ potřebujete růst? Co můžete učinit pro změnu. Modlete se za sebe navzájem. Co znamená: „Umýt nohy bližním“?
- Co mohlo být příčinou Jidášova rozhodnutí zradit Krista? Prožili jste zklamání ve vztazích, zradu, odchod partnera? Jak se s tím lze vyrovnat?
- V jakém kontextu Ježíš vyslovil přikázání lásky? Jak obvykle milujeme a jaký standard nám dává Pán Ježíš? Co to může znamenat v osobních i sborových vztazích?
- Přímluvce naučí učedníky všemu a připomene všechno, co řekl Ježíš. Co to znamená v kontextu psaného Božího slova i našeho života?
- Co znamená v praktickém životě „zůstávat v Kristu“? Jaké jsou důsledky „nezůstávání“ v Kristu? Proč máme vydávat svědectví? (15,27)
- O jakých důsledcích milování hovoří Pán Ježíš v J 13,34–35 a o jakých v J 15,12-26?
- Přemýšlejte o působení Ducha v osobním životě, církvi i ve světě. Chvalte Pána Boha za jedinečné působení Otce, Syna i Ducha svatého.

Kázání 5: Ježíšova modlitba

13. dubna: J 17,1-26 (Květná neděle)

Na závěr rozlučkových rozhovorů s učedníky se Pán Ježíš obrací k Otci, přináší mu své dosavadní dílo a jeho budoucnost: cílem je smířená jednota v Bohu. „Neexistuje žádný hlas, který byl kdy slyšen, a to buď v nebi, nebo na zemi, více vyvýšen, svatější, plodnější, úžasnější, než tato modlitba obětována samotným Synem Božím.“ (Ph. Melancton)

Členění J 17,1-26

1. Ježíšova modlitba ze sebe (v1–5)
2. Ježíšova modlitba za učedníky (v6–19)
3. Ježíšova modlitba za budoucí učedníky (v20–26)

Výkladové poznámky

- Kde ostatní evangelisté vypráví o Ježíšově getsemanském modlitebním zápasu, tam Jan cituje Ježíšovu modlitbu za učedníky a za svět. Na Kristovu modlitbu v J 17 nahlíží tradice z nejrůznějších úhlů a pokouší se vystihnout její vnitřní bohatství i pestrost odkazů k J 13-16, k celému J, ale i celku Písma. V pohledu vykladačů je to „velekněžská modlitba“ (1J 2,1; Ř 8,34; Žd 7,25); „osobní modlitba“ (Ježíš mluví o své slávě, své poslušnosti, jednotě s Otcem); „triumfální modlitba“ (Ježíš dokončuje své dílo a připravuje se na poslední úkol, smrt); „modlitba modliteb“ (shrnuje Ježíšovy modlitby v evangeliích: oslavná modlitba, prosba o jednotu, vyznání i zjevení); „modlitba poslední hodiny“ (Ježíš navazuje na J 13-16 a chystá se na kříž); „rekapitulační modlitba“ (vrchol a souhrn J, opakuje mnoho témat J, srov. J 1,1nn); „didaktická modlitba“ (interpretuje zjevení pro katechetické účely); „eklesiální modlitba“ (Kristus pramenem církve, modlitba modelem církve); „eschatologická modlitba“ (důvod existence církve všech dob, modlitba za všechny svaté, dějiny spásy; srov. Lv 16). Je zřejmé, že žádný výklad není schopen postihnout hloubku této Ježíšovy modlitby.
- Ježíšova modlitba pro J typicky navazuje na mnohé koncepty a témata J: sláva, poslání, Otec, věčný život, láska, hodina (1,39; 2,4; 4,6.21.23.52n; 5,25.28.35; 7,30; 8,20; 11,9; 13,1; 16,2.4.21.25.32; 17,1.19.14.27). V samotné J 17 pak vynikají koncepty Otce (v1.5.11.21.24.25), jména (v6.12.26) a poslání (v8.18.21.23.25).
- 20x se v J 17 vyskytuje spojka „aby“ (v1.2.3.5.11.12.13.15.19.21.22.23.24.26): modlitba má silné kauzální zacílení, něco se děje, aby se něco dalšího stalo.
- Vedle Kristovy osoby a jeho vztahu s Otcem se zde – právě ve spojení s Kristem – pojednává i identita, autorita a vyvolení učedníků, potažmo všech, „kteří skrze jejich slovo uvěří“, i nás: Naše identita v Kristu („jako já, tak i oni“) se projevuje naším posláním do světa (v18), naší jednotou (v21) a vzájemnou láskou (v23). Naše autorita v Kristu („dal jsi mi / dal jsem jim“) je vyjádřena sdílenou slávou (v22), jménem (v26), mocí, vším, životem věčným (v2). Naše vyvolení („ti, které jsi mi dal“) je projevem Otcova daru Synovi (v6.9.11.12.24).

Biblické studium 6: Kristus a páni světa

14. – 17. dubna: J 18,1 – 19,22

Cesta k Ježíšovu oslavení se blíží k cíli. Světská a náboženská moc, lidská zrada a slabost se spojují proti Pánu Ježíši, on však poslušně a z vlastní moci vydává svou svobodu, důstojnost i život všanc. Tak vydává svědectví o pravdě; tak se projevuje jako skutečný Král.

Členění J 18,1 – 19,22

1. Pánovo zatčení v zahradě (18,1-11)
2. Pánův výslech u velekněží (18,12-27)
3. Pánův výslech u Piláta (18,28 – 19,16)
4. Pánovo ukřižování (19,17-22)

Výkladové poznámky

- Ježíšovo zatčení i výslechy líčí – s určitými odlišnostmi v detailech - všichni evangelisté (srov. J. B. Souček: Utrpení Páně podle evangelií, Praha 1951). J nevypráví o getsemanském modlitebním zápasu, ukazuje však Ježíšovu moc (18,5). J neidentifikuje zahradu, zato pojmenovává napadeného otroka (18,10). Vynechává soud před veleradou a Kaifášem, líčí však noční zadržení v Annášově domě (18,13n.19-24). Dozvídáme se navíc o kontaktech „jiného učedníka“ (Jana?) s velekněžskou rodinou a o poměrech v této domácnosti (18,15n.26); rovněž detaily Petrových „výzvěď“ najdeme jen v J (18,19nn). Také některé střípky z výslechu u Piláta a z ukřižování jsou janovské (18,33-38; 19,9nn.20-22).
- Je zřejmé, že Ježíš je od počátku - ačkoli zadržený, vyslýchaný, bitý, vláčený – tajemným způsobem pánem situace: ví, co se chystá; dobrovolně se vzdává; kryje učedníky; naplňují se jeho slova i nevědomky vyřčená proroctví; dosvědčuje pravdu (18,4-9.10n.19n.22n.32.33-38; 19,10n; srov. 18,14; 11,49-52). Je poslušný Syn (18,11), a tak skutečně Pán (18,34-38; 19,11), Syn Boží (19,7), „král Židů“ (18,33.39; 19,14.19-22; srov. 12,9nn; 6,15; 1,49). Právě Ježíšův královský nárok, resp. zvláštní povaha jeho království (srov. 13,1nn), tváří v tvář duchovní i světské moci je refrémem (nejen) janovských pašijí: Ježíšovo království není z tohoto světa, což se ukazuje v absenci vojenské síly (18,36; 19,11), v zaměření na svědectví o pravdě (18,37), v Ježíšově lidském utrpení (19,4n) a v nepřátelství náboženské a světské moci. Ježíš je souzen a popraven coby rouhač a vzbouřenec.
- Je-li Ježíš pánem pašijí, pak kněží se cítí být režiséry: cílevědomě se usilují Ježíše zabít (srov. 11,53; 5,16n); organizují přepad; zadržují nevinného; křikem a vydíráním manipulují soud (18,2.19-24.28-32.40; 19,6n.12-16). „Prokurátor“ (civilní a vojenský správce okupované země, vrchní výběřčí daní) Pilát, známý z historie svou bezohledností a krutostí, se zde jeví jako slabý politik, populista: Chce sice Ježíše, k němuž cítí jakési sympatie, propustit (18,38b-39; 19,5n.9n.12), ale jako nejprve skepticky odsouvá otázku pravdy (18,38a), tak nakonec pro vlastní klid a ze strachu (19,8.12n) cynicky obětuje nevinného člověka (19,1-5.13-16). Otázka Ježíšova království se dokonce stává nástrojem Pilátovy „pomsty“ Židům (19,19-22). Neupřímnost, tvrdost, moralistní vydírání a neúcta k právu na jedné straně; lhostejnost, slabost, korumpovatelnost a krutost na straně druhé charakterizují v J 18-19 lidskou moc duchovní, resp. politickou.
- Jidáš a Petr (18,1-5.15-18.25-27) jsou další klíčové postavy pašijí. Jejich příběhy (13,21nn.37n; 12,4-6; 6,64nn), stejně jako drobnokresby „druhého učedníka“ (totožný s 13,23; 19,26n; 20,2nn; 21,7.20nn?), vrátne, zraněného sluhy a jeho příbuzného a dalších zúčastněných, jen zdůrazňují, že „Slovo se stalo tělem“ (1,14): jde zároveň o „božské drama“ i o bolavě lidský příběh.
- *Obsahem společného studia pašijního textu může být promýšlet povahu Ježíšovy královské moci a povahu moci lidské. Na místě je pokání z vlastních selhání, ale také uctívání Krista Krále.*

Biblické studium 6: Kristus a páni14. – 17. dubna: J 18,1 – 19,22

Cesta k Ježíšovu oslavení dosahuje vrcholu. Světská i náboženská moc, stejně jako lidská zrada a slabost se spojují proti Ježíšovi, on však poslušně a z vlastní moci dává svou svobodu, důstojnost i život všanc. Tak vydává svědectví o pravdě, tak se projevuje jako pravý Král.

Členění J 18,1 – 19,22

1. Zatčení v zahradě (18,1-11)
2. Výslech u velekněží a Petrovo zapření (18,12-27)
3. Výslech a bičování u Piláta (18,28 – 19,16)
4. Pánovo ukřižování (19,17-22)

Podněty pro skupinku

- Proč vlastně byl Ježíš zatčen, z čeho byl obviněn?
- Jak se projevuje zkažená moc v podání velekněží?
- Jak se projevuje zkažená moc v podání Piláta?
- V čem spočívá Ježíšovo kralování?
- Jaký smysl má Ježíšovo utrpení v tomto oddíle?
- Kde vidíme Ježíšovo království dnes? Kde je moje místo v příběhu?

Kázání 6: Dokonáno je

18. dubna: J 19,23-37 (Velký pátek)

Ve shodě s Písmy Ježíš dokonává svou misi a umírá na kříži jako velikonoční beránek, jako nevinný mučedník, jako trpící Král a Bůh Izraele. Vytváří tak nové společenství v Duchu svatém.

Členění J 19,23-37

1. Losování o Ježíšův šat (v23n)
2. Ženy, Ježíšova matka a milovaný učedník (v25-27)
3. Ježíšova smrt (v28-30)
4. Svědectví o Ježíšově smrti (v31-37)

Výkladové poznámky

- Scéna Ježíšovy smrti je protkána přímými i skrytými odkazy k Písmu: losování nepřátel o šat (v24: Ž 22,19; srov. Mt 27,46 a Ž 22,2); použití yzopu (v29: Ex 12,22n); nápoj (v28n: Ž 69,22); snímání s kříže (v31: Dt 21,22n); pascha (v31: Ex 12nn); nezlomené kosti (v32n.36: Ex 12,10.46; Nu 9,12; Ž 34,20n); probodnutý bok (v34.37: Za 12,10). J tak vypráví a vysvětluje Ježíšovu smrt pomocí odkazů k trpícímu Izraelitovi (Ž 22; 69), k velikonočnímu beránku (Ex 12) a k Bohu Izraele, odmítanému, a přece zachraňujícím (Za 12-14).
- Podobně odkazuje náš oddíl i k J, resp. vřazuje starší formulace a motivy J do nových souvislostí: vyvlečení šatu (v23: 13,4); „učedník, kterého Ježíš miloval“ (v26n: 13,23; 20,2nn; 21,7.20.24); „přijetí“ Ježíšovy matky do učedníkovy „vlastního“ domu, a sice „od té hodiny“ (v27: 1,11; 2,3-5); Ježíšovo vědomí konce (v28: 13,1); nápoj (v28: 18,11); voda vytékající z Ježíšova těla (v34n: 7,37-39); Ježíš jako beránek Boží (v36: 1,29.35). Kříž se tak ukazuje jako cíl sestupu Syna člověka do světa, resp. cíl vtělení Slova (1,14); v kříži se sbíhají příběhy, motivy a výroky J. „Dokonáno je“ (v29) signalizuje dosažení cíle. Vzkříšení přitom nebude pouze pokračování či výsledek kříže, nýbrž tvoří se smrtí nerozlučnou jednotu, druhou stranu téže mince.
- Vyprávění klade důraz na komunitu: Ježíš je ukřížován jako „král Židů“ (v33-37.12-22); blízko u kříže stojí čtyři ženy, vč. Ježíšovy matky (v25n), a milovaný učedník, který se na Ježíšovo přání matky ujímá (v27) a v evangeliu věřícím dosvědčuje Ježíšovu smrt a její význam (v35; srov. 20,30n; 21,24n): Tváří v tvář ukřížovanému, resp. věřícím pohledem na Ježíše ukřížovaného (v35.37), vzniká nové společenství (v26n).
- Vyprávění, jako i celé J, v sobě podle tradičních výkladů nese symbolický náboj, „přidanou hodnotu“ významu: Nesešívání Ježíšův šat prý odkazuje k jednotě církve (v23n; 17,20nn); podle jiných je šat spíše znamením Ježíšova kněžství. Vykladači upozorňují, že „odevzdal ducha“ (v30c) možná neznamená prostě „skonal“ (ČEP), nýbrž že v doslovném významu – „předal ducha / Ducha“ – odkazuje k daru Božího Ducha, seslaného na nové společenství právě díky Kristově smrti (7,37-39; 20,22n). K církvi, resp. ke svátostem, snad odkazují „voda a krev“ vytékající z Ježíšova boku a pisatelem tak nápadně zdůrazněné v souvislosti s vírou (v34n; srov. 3,5; 7,37-39): Svátosti jsou místem, prostředkem setkání s vyvýšeným Pánem (srov. 2,1nn; 3,3.5; 6,52nn aj.), jsou „přítomností nepřítomného“ (F. J. Moloney).
- J cituje tři ze sedmi známých Ježíšových výroků z kříže (v26n.28.30; Mt 27,46; Mk 15,34; L 23,34.43.46).
- Marie Magdalská (v25) dosvědčuje nejen smrt, ale také vzkříšení (20,1n.10-18; srov. L 8,2n). Ježíšova matka vystupuje už jen na počátku J, kdy ovšem ještě „nepřišla [Ježíšova] hodina“ (2,1nn). Další dvě ženy nelze bezpečně identifikovat; na základě srovnání s Mt 27,55n a Mk 15,40 je však možné „sestru jeho matky“ (v25) považovat za matku Jakuba a Jana: synové Zebedeovi by pak byli Ježíšovi bratřenci. Pokud je „učedník, kterého miloval“, a autor J (v35) totožný s Janem Zebedeovým, jak tvrdí tradice (k identitě autora srov. úvod), pak by Ježíš jakožto nejstarší Mariin syn zajistil ovdovělou (?) matku v rámci blízkého příbuzenstva, jak bylo zvykem.

Kázání 7: I já posílám vás

20. dubna: J 20,1-23 (Boží hod velikonoční)

Ježíšův hrob byl nalezen prázdný, Ježíš vstal z mrtvých! Vzkříšený se zjevil Marii i učedníkům a v moci Ducha je vyslal do světa, aby lidem přinášeli dar Otcova odpuštění, ale také zvěst Božího soudu.

Členění J 20,1-23

1. Prázdný hrob, Marie a dva učedníci (v1-10)
2. Zjevení Marii Magdalské a její posláni (v11-18)
3. Zjevení učedníkům a jejich posláni (v19-23)

Výkladové poznámky

- Vzkříšení završuje Synovu cestu: od vtělení, přes službu, skrze obět života do nového života (srov. 1,14; 3,13n; 6,35nn; 10,14-18; 12,23nn; 13,31-33; srov. Fp 2,5nn). Zmrtvýchvstání vyprazdňuje hrob a nadobro překonává smrt (v1nn); vzkříšený - v lidském a *zmučeném* těle (v20.25nn; 21,9.12n) - překračuje hranice hmoty (v14.19.26) a navrácí se k Otci (v17): „Jeden z nás už je v nebi“ (O. Cullmann). Ježíš se ve vzkříšení definitivně zjevuje jako Syn (v17), Učitel (v16), dárce pokoje, Ducha a odpuštění (v22n), jako Pán misie (v22) a Bůh (v28; 1,1.18). J dospívá k cíli: budovat životodárnou víru v Ježíše (v8n.27-31; 19,35; 21,24n).
- Hlavními postavami jsou vedle Ježíše Marie Magdalská, svědkyně smrti i života (v1-18; 19,25); Petr, první z učedníků (21,1nn.15nn); a „*učedník, kterého měl Ježíš rád*“ (v2-9; srov. 13,23; 19,26n.35; 18,15n?), který byl přítomen i na Golgotě. Další učedníci vystupují jako skupina. (Epizoda s Tomášem ve v24nn směřuje k otázce ne/vidění a víry. Náš výběr zdůrazňuje jako pointu textu právě vyslání učedníků do světa.)
- Vyprávění zdůrazňuje rozpor mezi tím, co svědkové „*vidí*“, a tím, co „*ví*“ (v1.5.6.8.12.18.20; v2.9.13.14; srov. v25.27.29). Navzdory své nevědomosti (v9) však učedník „*uviděl a uvěřil*“ (v8.29; srov. 1,33n; 2,23; 6,14.36; 11,45; 19,35 aj.). Duch svatý, svědectví křesťanů (21,24; 1,16.18) a Písmo, zde SZ (v9; 5,39.46; 19,35n; srov. L 24,44nn; 2Tm 3,15), napomáhají správnému vidění i víře v Krista.
- Jako kříž a vzkříšení patří k sobě, tak i vzkříšení a výstup tvoří jeden proces (v17), výstupem se dokonává Kristovo posláni: Ježíš nám chystá místa u Otce, sesílá Ducha, ujímá se hříšníků (v21-23; 14,1nn.27nn; 16,4nn.23nn; 17,13nn). Marie nemůže Ježíšův výstup pozdržet, má o něm ale vyprávět učedníkům (v17). Ve výstupu se potvrzuje (v17c), že Ježíšovo „synovství“ se od našeho liší: on je jedinečný Syn (1,18; 3,16; 5,19nn; 10,17 aj.), my synové skrze víru, zrození „*shůry*“ díky Synovu výstupu (3,3.5; 1,12n; srov. 10,34n).
- Vzkříšený Ježíš přináší ustrašeným učedníkům „*pokoj*“, pokoj s Bohem, s lidmi (v19.21.26). Pokoj pramení v Ježíšově smrti (v20); rány jsou Pánovým rozpoznávacím znamením, resp. paradoxním znamením Ježíše co „*Pána*“ (v20c.28; srov. Zj 5,1nn) a důkazem totožnosti vzkříšeného s ukřižovaným (v20b.25.27). Pokoj se má šířit skrze učedníky, které vzkříšený Syn vysílá do světa, jako byl vyslán Otcem (v21; 15,27; 17,20); jejich průvodcem a učitelem (14,15nn; 15,26 aj.) a vůbec dárce Kristova pokoje je Boží Duch, jehož Vzkříšený učedníkům „*vdechuje*“ (v22; 7,39; 15,26; 16,13n). Zda jde o jakýsi předstupeň letničních událostí (L 24,49; Sk 1,8; 2,33), či o jejich jiné, janovské podání, lze těžko rozhodnout. Cílem vyslání a daru Ducha je služba odpuštění, nebo zadržení hříchů *skrze učedníky* (v23; srov. 2K 18nn; Mt 18,15-20). Jak konkrétně se tato služba děje – zda skrze kázání, nebo skrze zpověď; zda skrze prosté dosvědčování Boží milosti, anebo skrze plnomocné rozhodnutí; zda skrze „ordinované“ služebníky církve, či skrze kohokoli –, není specifikováno. Kristus ukřižovaný a vzkříšený, jeho Duch a (služba) odpuštění patří každopádně k sobě; J 21 zavádí přece jen „hierarchii“ služby (21,15nn) a opakuje motiv martýria (21,20nn; 15,18nn).
- Vyslání učedníků kopíruje „vnitrotrojiční“ posláni: Otec vyslal Syna do světa, Syn seslal Ducha učedníkům. V učednících, v komunitě pod křížem (19,25-30) pokračuje Boží misie v Duchu; v jejich svátostech (v22n; 19,31-37) pokračuje dílo stvoření (1,1nn), exodu (19,31a.36n) a definitivního vykoupení.